

## Sağlık Meslek Yüksekokulunda Evde Hasta Bakımı Okuyan Öğrencilerin Mesleklerinden Beklentileri Nelerdir?

Kamile ÖNER<sup>1</sup>; Birgül ÖZKAN<sup>2</sup>

(1)Çankırı Karatekin Üniversitesi Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Evde Hasta Bakımı Programı, Çankırı-TÜRKİYE E-posta: kamileoner@karatekin.edu.tr, Sorumlu yazar.

(2) Birgül ÖZKAN, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi SBF Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği AD, Ankara-TÜRKİYE E-posta: ozkanbirgul7@gmail.com

Makale Gönderim: 8 Ocak 2020; Makale Kabul: 18 Haziran 2020 ; Makale Yayım: 30 Aralık 2020

### ÖZ

#### Sağlık Meslek Yüksekokulunda Evde Hasta Bakımı Okuyan Öğrencilerin Mesleklerinden Beklentileri Nelerdir?

Bu araştırma ile Sağlık Meslek Yüksekokulunda Evde Hasta Bakım okuyan öğrencilerin mesleklerinden beklentilerine ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bunun için nitel araştırmanın fenomenolojik (olgu bilim) yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen çalışma grubunda adlar yazılmadan bu konudaki görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Daha sonra ilginç olan yanıtlar üzerinde toplanan veriler gönüllü olan 5 (beş) evde bakım öğrencisi üzerinde yarı yapılandırılmış odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bu görüşmede açılış, alternatif ve sonda soruları kullanılmıştır. Araştırmaya katılan gönüllü öğrenciler ile yapılan odak grup görüşmesi onların oluru alınarak kayıt tutulmuştur, bu veriler iki uzman ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin iş bulma ve psiko-sosyal yönden kaygı, endişe gibi duygu durumları olduğu gibi mücadele etme, umut, memnuniyet hissettikleri de ortaya çıkmıştır. Bu olumsuz durumları gidermek ve olumlu durumları ise teşvik etmek için öğrencilerin bilgi eksikliklerini gidermek ve gerekli eğitimsel destek verilmesi çözüm olarak önerilmektedir.

**Anahtar kelimeler:** Evde Hasta Bakımı, Bakım, Meslek Beklentileri.

#### Health Services Vocational School Home Patient Care Students What Is Professional Expectations?

### ABSTRACT

With this research, it was aimed to determine the opinions of the students who read the patient care at home at the vocational school of Health in

relation to their expectations from their professions. For this, the phenomenological (phenomenological) method of qualitative research has been used. The opinions on this issue were taken in writing before the names were written in the designated working group. Then a semi-structured focus group interview was conducted on the five home caregivers who volunteered to collect answers on interesting responses. Opening, alternative and ending questions were used for this interview. The focus group interview with the volunteer students participating in the study was recorded by taking their case and this data was analyzed with two experts. It has also emerged that the students felt a sense of hope, satisfaction, as well as feelings of emotion such as anxiety and anxiety in the job search and psycho-social aspects. In order to overcome these negative situations and to encourage positive situations, it is suggested that the students lack knowledge and provide the necessary educational support.

**Keywords:** Patient Care at Home, Care, Career expectancies.

### 1.Giriş

Evde bakım; yaşlı, özürlü, kronik hastalığı olan veya iyileşme sürecindeki bireyleri kendi ortamlarında, sosyal hayata ayak uydura bilmelerini sağlayarak yaşamlarını kaliteli bir şekilde sürdürmelerini sağlayarak, bakıma ihtiyaç duyan bireyin aile üyeleri üzerindeki yükünü azaltmak için birey ve aileye sunulan fizyolojik, psikolojik, sosyal ve tıbbi destek hizmetleri ile sosyal hizmetleri içeren bir bakım modelidir (Cindorum ve Şen, 2009). Kısacası; hasta bakımı,

rehabilitasyon, terapötik tedavi veya tıbbi hemşirelik, kronik veya terminal hastalık ve kişisel bakımın yanında, günlük yaşam aktivitelerini yerine getirirken oluşabilecek sorunları önleyici çok taraflı uygulamalar bütünü şeklinde de tanımlayabiliriz (Karahan ve Güven, 2002; Bahar ve Parlar, 2007). Evde Bakım, hasta teşhis ve tedavisi sonrasında, uygun ekip ile işbirliği yaparak, evde, işte veya hastanın mekânında verilmektedir. Çeşitli nedenlerle kesintiye uğrayan yaşlı bireyin kendi evlerinde ya da çevrelerinde sağlığını yeniden kazandırılması, yaşam standartlarının korunması, sürdürülmesini ve yükseltilmesi amaçlamaktadır (Cindorum ve Şen, 2009; Kısa ve Karadağ, 2001). Bireylerin sağlığını sürdürmesini sağlamak ve hastanın hastanede başlanan tedavisine taburcu olduktan sonra ev ortamında devamını sağlayabilmek önemlidir (WHO, 2000). Resmi Gazete Tarihi: 10.03.2005 Resmi Gazete Sayılı: 25751 de yayınlanan Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmeliği'ne göre (Madde 4/d); 'Evde Bakım Hizmeti: Hekimlerin önerileri doğrultusunda hasta kişilere, aileleri ile yaşadıkları ortamda, sağlık ekibi tarafından rehabilitasyon, fizyoterapi, psikolojik tedavi de dahil tıbbi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde sağlık ve bakım ile takip hizmetlerinin sunulmasıdır' (<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.7542&sourceXmlSearch=&MevzuatIis ki=0>).

TDK ya göre bakım; Birinin beslenme, giyinme vb. kişisel gereksinimlerini üstlenme ve sağlama işidir. Bakıma muhtaçlık; bireyin normal yaşamının devamı için gereken ihtiyaçlarının yerine getirebilmesinde başkalarının bakım ve desteğine ihtiyaç duyma halidir. İnsanlar yaşamlarının herhangi bir döneminde kendi irade veya istekleri dışında örneğin; yaşlılık, kaza, özürülük veya kronik hastalık gibi birçok nedenden dolayı bakıma muhtaç kalabilirler (Oğlak, 2008). Tüm dünya ülkeleri tarafından, bakıma muhtaçların temel gereksinmelerini

karşılacak, uygun ve etkili bakım hizmetlerini daha düşük maliyette kaliteli bir şekilde sağlayacak, aile ile devletin rolü arasındaki dengeyi sağlayarak kısa ve uzun süreli evde bakım hizmetlerini geliştirme ve politika oluşturmak için çaba gösterilmektedir. Bu faktörler göz önüne alındığında görülmektedir ki, ev ortamında sağlık hizmeti sunmak önümüzdeki yıllarda daha da önemli hale gelecektir (Yılmaz ve ark. 2010).

'Evrensel ve eşit olarak Sağlık ve Bakım Hizmetlerine Ulaşımın Sağlanması Yaşlılık döneminde sağlık, bakım ve rehabilitasyon hizmetleri, sağlıklı ve aktif yaşam süresini uzatır. Yaşlıların etkili bakımı için fiziksel, ruhsal, sosyal ve çevresel faktörlerin bir arada ele alınması gerekmektedir' (Kocoğlu ve Bilir, 2002). Yaşlı hastalar ve aileleri, özel fonksiyonel ve fiziksel yetersizlikler gibi birçok problemler ile yüz yüze gelmekte ve sağlık bakım alternatifleri bulmaya çalışmaktadırlar (Bilge ve ark. 2014). Demografik yapıdaki değişiklikler, artan tedavi maliyeti, insanların artık yaşam süresi değil de yaşam kalitesiyle ilgilenmeleri evde bakım hizmetlerinin sağlık sistemleri içerisindeki yerini her geçen gün daha da genişletmektedir. Sağlık bakımının yeterli, etkili ve dengeli olarak verilmesinde sağlık hizmetinde görev yapan tüm personelin nitelikli eğitim almaları önemlidir. Bugün ise ülkemizde birçok meslek yüksekokulu evde hasta bakım teknikeri yetiştirmeye devam etmektedir (Karakaş ve Özçelik, 2014).

### 1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma; ülkemiz için henüz çok yeni olan evde hasta bakım programı öğrencilerinin mesleği ile ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla nitel araştırmanın fenomenolojik (olgu bilim) olarak planlanmıştır.

### 1.2.Problem

Sağlık meslek yüksekokulunda evde hasta bakımı okuyan öğrencilerin mesleklerinden beklentileri nelerdir?

### 1.3. Alt problemler

1.Sağlık meslek yüksekokulunda evde hasta bakımı okuyan öğrencilerin iş bulma beklentileri nelerdir?

2.Sağlık meslek yüksekokulunda evde hasta bakımı okuyan öğrencilerin psiko-sosyal beklentileri nelerdir?

### 2.Materyal Metot

Bu araştırma ile Çankırı Karatekin Üniversitesinde Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda Evde Hasta Bakım Programı öğrencilerinin meslekleri ile ilişkin görüşleri tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bunun için nitel araştırmanın fenomenolojik (olgu bilim) yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen çalışma grubunda adlar yazılmadan bu konudaki görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Daha sonra ilginç olan yanıtlar üzerinde toplanan veriler gönüllü olan beş Evde Hasta Bakımı öğrencisi üzerinde yarı yapılandırılmış odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bu görüşmede açılış, alternatif ve sonda soruları kullanılmıştır. Araştırmaya katılan gönüllü Evde Hasta Bakım öğrencisi ile yapılan odak grup görüşmesi onların oluru alınarak kayıt edilmiş ve bu veriler iki uzman ile analiz edilmiştir.

Veriler yazılı görüş alınırken aşağıdaki format kullanılmıştır.

“1.Sağlık meslek yüksekokulunda evde hasta bakımı okuyan öğrencilerin iş bulma beklentileri nelerdir?

a.Olumlu deneyim ve görüşler

b.Olumsuz deneyim ve görüşler

2.Sağlık meslek yüksekokulunda evde hasta bakımı okuyan öğrencilerin psikososyal beklentileri nelerdir?

a.Olumlu deneyim ve görüşler

b.Olumsuz deneyim ve görüşler “

### 3.Bulgular Ve Yorum

Bu bölümde araştırmanın alt problemleriyle ilgili veriler toplanmış uygun nitel araştırma teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz edilen veriler tablolastırılmış, yorumlanmış ve açıklanmıştır. Yorumda ve açıklamalardan ilgili araştırmalara ve kaynaklara gönderme yapılmıştır.

Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda evde hasta bakımı programında okuyan öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklentileri nelerdir? Öğrencilerin sosyo demografik özellikleri ve ifade ettikleri iş bulma ve psikososyal belirtilerle ilgili

veriler teme ve derinlemesine analiz yapılmak üzere Tablo. 1 ve Tablo. 2 de sunulmuştur.

Tablo. 2'e göre öğrencilerin mesleklerinden beklentileri 'Atanmak ve atamaların artması, fazlaşması, atanıp meslek sahibi olmak, iş sahibi olmak, dikey geçiş sınavı için uygun bölüm olması ve DGS ile geçiş yapabilmek, insanlara yardımcı/faydalı olmak, bireylerin bilgilendirilmesi, mesleği en iyi yere getirmek ve mesleğin hak ettiği görevi tamamlamak, mesleğin öneminin artması ve mesleğin yeni oturması/tanınması, gelecekte birçok bölümde yer alıyor olmasından dolayı umut verici olması, mesleği en iyi yere getirmek, mesleği kendisine uyması ve eşi ile aynı ortamda çalışmak' olarak ele alınabilir. Bu veriler temel analiz sonucu iki kategoride toplanabilmiştir. Bu iki kategori iş bulma beklentileri ve psikososyal beklentiler olarak ele alındı. Her iki kategorideki öğrenci yanıtları bakış açılarına göre farklılıklar gösterdiği gibi benzerlikler de gösterdiği verilerden anlaşılabilir. Genellikle öğrencilerin iş bulma beklentileri (Atanmak ve atamaların artması, iş sahibi olmak, Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile geçiş yapabilmek) ile aynı şekilde öğrencilerin psikososyal beklentileri (insanlara yardımcı/faydalı olmak, mesleğin öneminin artması) benzer olduğu söylenebilir. Bu betimsel analizden sonra gönüllü öğrencilerle odak grup görüşmesi yapılmış ve onlardan elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur.

'Evde Bakım mesleğinizden beklentilerinizden biri de 'Atanmak' neden peki? Açıklar mısınız?'

Herhangi bir yere mi atanmak istiyorsunuz?

K1: Atanmak... Önce atanmak sonra da DGS yapmak istiyorum. Hem çalışmak hem de aileme yük olmak istemiyorum hocam. (Neden yük olacağını düşünüyorsunuz?) Tam burslu okul kazanmak içinde önce atanıp çalışmam lazım hocam. Hem de motive olmak için.

K2: Atanması artacak çünkü bir an önce ailemden bağı kurtarmak ve evlenmek. Okulum bittikten sonra hemen.

K3: Çalışma imkanı daha iyi olduğu için atanmak.

K4: Atanmak daha ilerisi için önce atanmak lazım, kendi param olsa bile ilerisi için ekonomik özgürlük.

K5: Ben atanması güç bir bölüm olduğu için önce atanmak dedim. (Neden güç olduğunu

düşünüyorsun?) Çünkü yeni açıldı ve fazla da atama yapılmıyor şuanda.

Evde bakım bölümü okuyan 5 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmesinde öğrenciler mesleklerinden beklentilerini atamak olarak belirtmişlerdir. Yaşamlarını sürdürürken gerçekleştirmek istedikleri evlenmek, ailesinden bağı koparmak, çalışmak, ekonomik özgürlük ve de atanmanın güç olduğunu düşündüğü içinde atanmanın gerekliliğini belirterek ifade etmişlerdir.

'Evde Bakım Mesleğinizden beklentilerinizden biri DGS ile geçiş yapmak? Neden peki?'

Hangi bölümlere geçiş yapıldığını biliyor musunuz?

Hangi bölümlere geçiş yapmak istiyorsunuz?

K1: Evet biliyorum hocam, ve ben Beslenme ve Diyetetik bölümüne geçiş yapmak istiyorum. (Peki daha sonra bir planın var mı?) Yeter bu kadar! Klinik için hocam, ben işletme de okuduğumdan dolayı iki diplomamı da birleştirip klinik açmak istiyorum.

**Tablo. 1: Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri**

| Yaş | Cinsiyet | Barınma       | Aile Gelir Durumu    | Aylık harçlık | EHB yi isteyerek seçti | EHB hakkında görüşü | EHB tercih etme nedeni  |
|-----|----------|---------------|----------------------|---------------|------------------------|---------------------|---|
| 20  | Erkek    | Evde          | Gelir gidere denk    | Kısmen        | Evet                   | Olumlu              | Puanımın EHB ye yetmesi, DGS ile geçmek                           |
| 20  | Kadın    | Yurtta        | Gelir gidere denk    | Evet          | Evet                   | Olumlu              | Sağlıkla ilgili olması  |
| 19  | Kadın    | Evde          | Gelir giderden az    | Hayır         | Evet                   | Olumlu              | Diğer (kendim istedim)  |
| 21  | Kadın    | Evde          | Gelir giderden fazla | Evet          | Evet                   | Olumlu              | DGS ile geçmek  |
| 21  | Kadın    | Yurtta        | Gelir gidere denk    | Evet          | Evet                   | Olumsuz             | DGS ile geçiş yapmak, Sağlıkla ilgili meslek olm.                 |
| 20  | Erkek    | Evde          | Gelir gidere denk    | Evet          | Evet                   | Olumlu              | İş olanağının olması  |
| 20  | Kadın    | Yurtta        | Gelir gidere denk    | Kısmen        | Evet                   | Olumlu              | DGS ile geçiş yapmak  |
| 20  | Kadın    | Diğ.(apart)   | Gelir gidere denk    | Hayır         | Evet                   | Olumsuz             | Puanımın EHB ye yetmesi   |
| 21  | Erkek    | Evde          | Gelir gidere denk    | Hayır         | Hayır                  | Olumsuz             | Puanımın EHB ye yetmesi, Üniversite ortamına girme, DGS ile geçiş |
| -   | Kadın    | Evde          | Gelir gidere denk    | Kısmen        | Hayır                  | Olumsuz             | Puanımın bu programa yetmesi                                      |
| 18  | Kadın    | Yurtta        | Gelir gidere denk    | Kısmen        | Evet                   | Olumlu              | İş olanağının olması, Yeni açılan bölüm olması, DGS ile geçmek    |
| 18  | Erkek    | Diğer (apart) | Gelir gidere denk    | Evet          | Evet                   | Olumlu              | İş olanağının olması, Yeni açılan bölüm olması, DGS ile geçmek    |
| 27  | Erkek    | Evde          | Gelir az             | Hayır         | Evet                   | Olumlu              | DGS ile geçmek  |
| 19  | Kadın    | Evde          | Gelir gidere denk    | Evet          | Hayır                  | Olumlu              | Puanımın EHB ye yetmesi, Sağlıkla ilgili olması                   |
| 22  | Kadın    | Yurtta        | Gelir giderden fazla | Kısmen        | Evet                   | Olumlu              | Yeni açılan program olması  |

K2: Böyle bir Dikey Geçiş Sınavı (DGS) girme gibi bir beklentim yok.

K3: Evet biliyorum. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon (FTR) bölümünü istiyorum. (Neden FTR?) Çünkü bu bölüme yatkın olduğumu düşünüyorum. (Peki bu bölüm hakkında bilgin var mı?) Kendi imkanlarımla araştırdım hocam, ileride FTR merkezi açmak ve bütün alanları içine alan bir merkez açmak istiyorum. Sonra işletme okuyan arkadaşına dönüp işletmesini de K1 yürütür, diyetisyen de buluruz, zaten hemşire çıkışlı arkadaşlarımda var hocam. Masaj yapılıns istiyorum. Hocam benim yengemin ağrıları oluyordu ve sık sık doktora gidiyordu, bir gün ben masaj yaptım yengeme ve 1 hafta doktora ihtiyacı olmadığını söyledi hocam.

K4: Evet, hemşirelik hocam. (Neden hemşirelik?) Çünkü seviyorum hemşireliği. Öğretim görevlisi olmak istiyorum, yerinizde gözüm var hocam.

K5: Bu bölümde devam edeceğim hocam, DGS düşünmüyorum.(Neden peki?) Çünkü bölümümü seviyorum hocam.

Evde bakım bölümü okuyan 5 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmesinde öğrenciler mesleklerinden beklentilerini DGS ile geçiş yapmak

olarak belirtmişlerdir. Okudukları bölümden DGS ile geçiş yapacakları bölümleri bildiklerini ifade ettiler. Beslenme ve Diyetetik, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon ve Hemşirelik bölümlerine geçiş yapmak istediklerini, bu bölümleri bitirdikten sonra da gerçekleştirmek istedikleri hayalleri olduklarını, bazıları ise DGS'yi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

‘Evde Bakım Mesleğinizden beklentilerinizden insanlara yardımcı olmak? Açıklar mısınız?’

Peki evde hasta bakımı bölümü ile insanlara yardımcı olmak arasında nasıl bir bağlantı kurdunuz?

K1: Evde bakımın amacının insanlara yardımcı olmak olduğuna inanıyorum. Vicdan ön plana çıkacak. (Peki vicdan yeterli mi sadece?) Sağlık çalışanı önce vicdanlı olmalı hocam.

K2: Sonuçta bizim görevimiz bu.

K3: K2 nin görüşüne katıldığını belirtti.

K4: Sağlıkla ilgili her alanda insanlara iyi davranmak, bu sağlığın temeli, vicdan olmalı. (Sence sadece vicdan yeterli mi?) Hayır.

K5: Günümüzdeki sağlık çalışanları çok sert, bu nedenle insanlara yardımcı olmak için.

**Tablo. 2: Öğrencilerin Mesleklerinden Beklentileri**

| İş Bulma Beklentileri                       | Psiko-sosyal Beklentiler   |
|---|--|
| Atanmak                                     | İnsanlara yardımcı olmak   |
| Atamalarının artması                        | Mesleğin öneminin daha çok artması, Bireylerin bilgilendirilmesi   |
| -   | Mesleği en iyi yere getirmek ve Mesleğimin hak ettiği görevi tamamlamak.   |
|   | Eşimle aynı yerde çalışmak.  |
| Atamasının fazlalaşması                     | -  |
| Atanıp meslek sahibi olmak                  | -  |
|   | İnsanlara bir faydam yardımımın dokunmasını sağlamak   |
|   | Daha çok bana uyması   |
|   | Benim bilinçli bir şekilde her şeye herkese yardım edebilmem için olanağımın ve yeterli materyallerimin olması gerekiyor |
| Dikey Geçiş Sınavı                          | -  |
| İş sahibi olmak                             | -  |
| İş sahibi olmak                             | -  |
| Atamalar olur mu diye, DGS için uygun bölüm | Mesleğin yeni ve gelecekte birçok bölümde yer alması umut verici   |
| DGS imkanı olduğu için tercih ettim.        | -  |
| -   | İnsanlara yardımcı olmak   |



Evde bakım bölümü okuyan 5 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmesinde öğrenciler mesleklerinden beklentilerinin insanlara yardımcı olmak olduğunu belirtmişlerdir. Bölümlerinin amaçlarının insana yardımcı olmak oldukları, görevleri olduklarını, vicdanlı olmaları gerektiğini ve sağlık çalışanlarının çok sert davranışlarından dolayı da beklentilerinin insanlara yardımcı olmak olduğunu belirtmişlerdir.

'Evde Bakım Mesleğinizden beklentilerinizden biri yeni açılmış bölüm olması? Açıklar mısınız?'

Bu durum meslekten beklentinizi nasıl etkiliyor?

K1: Ataması daha kolay, iş imkanı fazla, Paramedik olup 12.000 kişi ile yarışmaktansa Evde Bakım okurum 2500 mezun ile uğraşırım. DGS de var.

K2: Yeni açılması daha az kişi ve iş bulma imkanı daha fazla. Sağlık hep rövanşta olduğu içinde bu bölümü seçtim.

K3: Yeni açılmış bir bölüm olması benim için sıkıntılı hocam. (Neden sıkıntılı olduğunu düşünüyorsun?) Çünkü bir düzeni yok, tam bir tanımı ve yönetmeliği yok, boşluklar var. Görev tanımımız bile tam olarak belli değil.

K4: Bende yeni açılmasının dezavantaj olduğunu düşünüyorum. Ben iş imkanı da olduğunu düşünmüyorum çünkü biz fark edene kadar çok uzun sürecek. (Bu farkındalığı siz mesleğinize sahip çıkararak ve kendinizi geliştirerek yapacaksınız biliyorsunuz değil mi?) Herkeste bir sessizlik ve yüz ifadeleri onaylar gibi.

K5: Yeni açılması avantajlı olur.

Evde bakım bölümü okuyan 5 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmesinde öğrenciler mesleklerinden beklentilerinden birini yeni açılmış bölüm olması şeklinde belirtmişlerdir. Atanmasının daha kolay, iş imkanının fazla, avantajlı ve yarışacakları mezun sayısının yeni açılmış bir bölüm olmasından dolayı daha az olduğunu belirttikleri gibi yeni açılmasının sıkıntılı ve dezavantajlı olduğunu ifade edenlerde olmuştur.

'Evde Bakım Mesleğinizden beklentilerinizden biri iş sahibi olmak, Açıklayınız?'

K1: Çalışmak için paraya ihtiyaç var.

K2: Hemşirelik de olmazsa bunda olsun diye (iş bulurum). (Hemşirelik olmazsa derken?) Ben Sağlık meslek lisesinde hemşirelik okudum hocam.

K3: Hazır okumuşken iş imkanımız da olsun hocam.

K4: Günümüzün gereği mecburiyet.

K5: İş, atanmak ve maaş almak.

Evde bakım bölümü okuyan 5 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmesinde öğrenciler mesleklerinden beklentileri olarak iş sahibi olmak olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmak için paraya ihtiyaç olduğunu, iş bulmak, günümüzün gereği mecburiyet, iş-atanmak ve maaş almak gibi net ifadelerle belirtmişlerdir.

#### 4.Yorum Ve Öneriler

Bu bulgular diğer araştırma sonuçlarıyla şöyle yorumlanabilir. Bu verilere göre, öğrencilerin çoğu 20 yaş civarındadır. Evde Hasta bakım programını kazanmadan önce çoğunluğu bölüm hakkında bilgi aldıklarını ifade etmişlerdir. Programını isteyerek seçtiklerini ve çoğu program hakkında olumlu düşünceleri olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrenciler mesleklerinden beklentileri olarak çoğunlukla 'atanmak', 'iş sahibi olmak' ve 'insanlara yardımcı olmak' üzerine yoğunlaştıkları görülmüştür. Meslekten beklentilerinin olması ve kendilerine bir amaç koymaları umut vericidir (Şenol ve Tüfekçi, 2007). Umut verici olmasının yanında beklenti ile birlikte kaygı besledikleri (Beydağ ve ark., 2008; Karakaş ve Özçelik, 2013) de görülmektedir. Ailelerine yük olmamak, ekonomik özgürlüklerini ellerine almak istemektedirler. Çalışmalarının günümüzün gereği hatta mecburiyet olduklarını ifade ederken, kendi yollarını çizmek hayallerini gerçekleştirmek istediklerini belirtiyorlar. Örneğin; evlenmek. Abraham Maslow (1943) teorisinde de bireyin kendisini gerçekleştirmesiyle ilgili durumu insanın yaşamındaki gereksinimleri basamak

şeklinde anlatmaya çalışmıştır. Maslow'a göre bireyler yaşadıkları süreçte kendilerine birtakım hedefler belirler ve bu amaçta hayatlarını şekillendirirler. Kişinin kendini gerçekleştirme belli bir hiyerarşi içerisinde belirlenen hedeflerin ve bu hedeflere ulaşılması için gerek duyulan ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir (Kula ve Çakar, 2015). Öğrencilerimizde de fiziksel ihtiyaçlarını gidermek için öncelikle iş bulup para kazanmaya bağlanmıştır.

Bazı öğrenciler atanması güç bir bölüm olduğunu ifade etmişlerdir, bunun için önce atanmak istediklerini belirtmişlerdir. Yeni açılmış bir bölüm olmasının iş imkanı ve atanmak üzerinde avantaj yani iş bulma kolaylığı (Şahin ve ark, 2011) sağlayacağı gibi, bu durumu dezavantaj olduğunu düşünüp iş imkanının olmadığını hatta 'düzeni yok, tam bir tanımı ve yönetmeliği yok, boşluklar var. Görev tanımımız bile tam olarak belli değil' şeklinde ifade edenlerde olmuştur. Öğrencilerin ilk olarak devlete yani bir kamu kuruluşuna atanmak ve devlet güvencesi altına girmek istedikleri görülmektedir. ÖSYM sınavında bölüm seçimleri bile daha çok bu yönde yapmaktadırlar. Atamanın yapılmaması ya da az olması ya da olup olmayacağı, kaç kişi alınacağı, iş gücü planlamasının eksikliği kaygıyla yaklaşımlarına neden olmaktadır.

Öğrenciler Beslenme ve Diyetetik, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon ve Hemşirelik programlarına DGS ile geçiş yaparak lisans tamamlamak istediklerini, bu programların kendilerine daha uygun olduklarını ve daha sonra da diplomalarını birleştirerek klinik açmak istediklerini belirttiler. Kimi ise akademik kariyer yapmak istediği (Şirin ve ark., 2008) için lisans tamamlamak istediğini belirtti. Aslında DGS ile yapacakları tercihlerde de daha iyi bir işe sahip olmak ve de atanmak istedikleri anlaşılmaktadır. Gençlerimizin önceliği kendilerine daha iyi daha refah bir gelecek sağlamaktır. Onların baktıkları açıdan ise bunu gerçekleştirmek, iyi bir işe sahip olmaları ile eş değerdir. Öğrencilerin çoğunun mesleklerini

hakkında bilgi sahibi oldukları, olumsuz bir ifade kullanmadıkları, hayallerini gerçekleştirmek için bir amaca bağlandıkları görülmektedir (Nazik ve ark., 2014). Ayrıca kariyer yapmak istedikleri de anlaşılmaktadır (Dinç, 2008).

Öğrenciler insanlara yardımcı olmak ve bunun sağlığın temel amaçlarından biri olduklarını belirtmişlerdir. Sağlık çalışanlarının sert ve kaba tavırları da insanlara yardımcı olmaları gerektiklerini ve bu nedenle öncelikler arasına aldıkları görülmüştür. Vicdanlı olmak gerektiğini söyleyen öğrenciler olduğu gibi sadece vicdanlı olmanın yetmeyeceğini ifade edenlerde bulunmaktadır. Beklentilerinin arasında 'İnsanlara yardımcı olmak' ifadelerinden sağlıklı ilgili bir bölüm okuduklarının ve insan odaklı bir mesleğin mensubu olacaklarının farkında olmaları istenilen bir tutumdur. Biz de hala görev yaparken etik değerlere önem verildiği söylenebilir. Mesleki etik ile ilgili kazanımlar öğrencilere eğitim programlarıyla ve toplumsal değerlerle kazandırılmış olabilir.

İş bulma ve atanma beklentileri, kaygı yaratan bir durumdur. Ayrıca yeni açılan bir bölüm olması kafalarını karıştırmaktadır. Öğrencilerin literatüre bakıldığında bu çalışma örnek bir çalışma kabul edilerek diğer üniversitelerdeki evde hasta bakım programları ile lisans ve ön lisans öğrencilerin beklentilerini karşılaştırılıp sorunlar daha da belirgin hale getirilip, bilgi eksiklikleri giderilip, eğitimler verilerek çözüm yolları sağlanabilir. Üniversitelerde her akademik dönem bütün bölümlere uygun nitelikte 'Kariyer Günleri' düzenlenebilir. Konuyla ilgili kamu ve özel sektörde istihdam olanaklarının artmasına ve öğrencilerin çoğunun duyduğu mezun olduktan sonra iş bulma/atanma kaygılarını ortadan kaldırabilir.

#### **Bilgi Notu:**

Yazarların kurumsal ve kişisel çıkar çatışmaları bulunmamaktadır. Bu çalışma 26-28 Nisan 2018 tarihleri arasında düzenlenen 5. Uluslararası Evde Sağlık ve Sosyal Hizmetler Kongresi sunulan poster bildirinin genişletilmiş biçimidir.

**Kaynakça**

- [1] Bahar, A., Parlar, S. (2007). Yaşlılık ve Evde Bakım. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2(4), 33-39.
- [2] Beydağ, D.K., Gündüz, A., Özer, G.F. (2008). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin eğitimlerine ve mesleklerine bakış açıları, meslekten beklentileri. Pamukkale Tıp Dergisi, 1(3), 137-142.
- [3] Bilge, U., Elçioğlu, Ö., Ünalacak, M., Ünlüoğlu, İ. (2004). Türkiye’de yaşlı evde bakım hizmetleri. Euras J Fam Med, 3(1), 1
- [4] Cindorum, M., Şen İ. (2009). Yaşlının Evde Bakımı. Türkiye Klinikleri J. Med. Sci, 29, 110-112
- [5] Dinç, E. (2008). Meslek seçiminde etkili faktörlerin incelenmesi: meslek yüksekokulu-muhasebe programı öğrencileri üzerine bir araştırma. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(16), 90-106
- [6] <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?Mevzuatkod=7.5.7542&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>, Erişim tarihi: 13.03.2018.
- [7] [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_gts&kelime=BAKIM](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=BAKIM) / Erişim tarihi: 13.03.2018.
- [8] Karahan, A., Güven, S. (2002). Yaşlılıkta Evde Bakım. Turkish J Geriatri, 5(4), 155-9.
- [9] Karakaş, M.N., Özçelik, Ü.E. (2014). Evde hasta bakım öğrencilerinin eğitimleri ve mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri ve evde hasta bakım programını tercih etme nedenleri. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 2(2), 22-28
- [10] Kısa, S., Karadağ, A. (2001). Yaşlılık Hizmetlerinde Örnek Bir Model: Malta Modeli, I. Ulusal Yaşlılık Kongresi Bildirileri Kitabı. Yaşlı Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını. Ankara.
- [11] Kula, S., Çakar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 6(12).
- [12] Koçoğlu, O.G., Bilir, N. (çev) (2002). Yaşlanma 2002 Uluslararası Eylem Planı. Erişim tarihi: 13.03.2018,
- <https://eyh.aile.gov.tr/uploads/pages/yaslanma-2002-uluslararası-eylem-planı/yaslanma-2002-uluslararası-eylem-planı.pdf>.
- [13] Nazik, E., Arslan, S. (2014). Hemşirelik mesleğinin geleceği; öğrencilerin beklentileri. Bozok Tıp Dergisi, 4(1), 33-40.
- [14] Oğlak, S. (2008). Evde Bakım Hizmetleri ve Bakım Sigortası (Ülke Örnekleri ve Türkiye). İskenderun: Color ofset.
- [15] Şahin, İ., Zoraloğlu, Y.R., Fırat, Ş.N. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri, üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17(3), 429-452.
- [16] Şenol, H., Tüfekçi, K., Ö. (2007). Muhasebe programında eğitim gören öğrencilerin profili ve beklentileri: SDÜ örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(5), 151-163.
- [17] World Health Organization Group, (2000). Home Based Long-Term Care. Erişim tarihi: 13.03.2018  
[http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42343/WHO\\_TRS\\_898.pdf;jsessionid=C2FF24721524F8391A93F4A118735782?sequence=1](http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42343/WHO_TRS_898.pdf;jsessionid=C2FF24721524F8391A93F4A118735782?sequence=1).
- [18] . Yılmaz, M., Sametoğlu, F., Akmeşe, G., Tak, A., Yağbasan, B., Gökçay, S., Sağlam, M., Doğanyılmaz, D., Erdem, S. (2010). Sağlık hizmetinin alternatif bir sunum şekli olarak evde hasta bakımı. İstanbul Tıp Dergi, 11(3): 125-132..



(kaynak: Ankara Üniversitesi Arşivi)